

→ 8. lpp.

Pievienotā vērtība — labs stāstījums

APDĀVINĀTS STĀSTNIEKS. Senlietu kolekcionārs Konradijš Degro.

Pie vēstures liecību pazinēja un kolekcionāra Konradija Degro ir grūti pavisoties īsu brīdi. Neretiēša senlietu privātkolekcijas rūpīga apskatīšana aizņems daudz laika.

Vēsturisku priekšmetu vērtību Konradijš novērtē kopš bērnības. Nesen, kārtojot veco darbarīku ekspozīciju, viņš atrada īpašu piespraudi. Tā atgādināja par 1964. gadu, kad abi kopā ar māsu mājās veidoja muzeju, tas gan pastāvēja tikai vienu vasaru, taču bija sākums vaļaspriekam, kas ilgst visu mūžu.

Skolas laikā Konradijam bija nau-

das, pastmarku un nozīmīšu kolekcijas. Kad Neretā sāka pieņemt metāllūžņus, viņš redzēja, ka tiek atvests daudz interesantu senlietu. Par "skaistām acīm" neko neatdeva, vajadzēja pirkt. Tādējādi no pārkausēšanas viņam izdevies izglābt daudz interesantu eksponātu, kas tagad stāsta par senāko laiku sadzīvi un cilvēkiem. Gadu gaitā nerezīti tīcis pie ievēribas cienīgas kolekcijas, vieglāk uzskaitīt to, kā nav, nekā nosaukt visu apskatei pieejamo. Ir priekšmeti, kurus Konradijš var iemaiņīt, lai iegūtu vietā ko citu, taču vienīgais eksponāts, no kura nekad nešķirsies, ir vīrsnieka

parādes zobens, kas savulaik kalpojās Rēzeknes policijas priekšniekam. Par šo eksponātu Konradijam daudz kas solīts, taču vēltīgi — zobens paliek pie neretiēša.

"Vēsture mani saista kopš skolas laikiem. Piemēram, filatēlisti koncentrējas uz vienu konkrētu priekšmetu kolekcionēšanu. Manai interesei nav robežu — saistošs ir viss vēsturiskais. Piedevām, neesmu suns uz siena kaudzes — ja kādam kaut kas interesē, lūdzu — nāc un skaties!" stāsta Konradijš. Interesentiem viesojoties pie neretiēša, bez prasīšanas tiks nodrošināts aizraujošs stāstījums. Konradijš smeļ, ka, tiekot pie runāšanas, nav apturams. Un tik tiešām, lai kuru priekšmetu kolekcijā izceltu, viņš zinās par to pastāstīt. "Cenšos par katru priekšmetu izziņāt visu iespējamo, kam to izmantoja, ko ar to darīja, kāds bija tā mūžs. Liels paldies jāsaka sievai, viņa neiebilst kolekcionēšanai. Cilvēki ir dažādi, vieniem vēstures liecības interesē, citiem ne visai. Vasarā pie manis viesojās skolēni no Mazzalles. Vienā telpā ir eksponāti, kas liecina par kara laikiem. Tur ir grāmata par ieročiem, bariņš zēnu to ievēroja un nekas cits viņiem vairs neinteresēja. Lai tik pēta! Visbiežāk gan pār sliekšni kāpj un eksponātus apskatīt nāk

cilvēki gados un skolu klases. No Bauskas senlietu kolekciju apskatīt braukušas pat trīs skolēnu grupas. Tālais ceļinieks, kas kolekciju ir braucis skatīties, ir kundze no Amerikas, kā arī viesi no Somijas," stāsta Konradijš. Kungs ir apveltīts ar plašām zināšanām un humora izjūtu, kas padara viņu par teicamu stāstnieku. Kā viņš saka, bez laba stāstījuma priekšmets ir tukša vieta. Konradijam patīk arī vilkt uz zoba. "Man pie mājas bija mežs, vajadzēja dastot — uzmērīt kokus. Dastotājs prasa, kāpēc caur mežu ved tačīna. Godīgi sakot, es pa to govīs vedu ganībās, bet viņam atbildēju, ka šo tačīnu ieminuši Lietuvas kontrabandisti. Kad Pirmā pasaules kara laikā būvēja dzelzceļu, ņēma granti, radot lielas bedres. Teicu, ka tajās tika slēpta kontrabanda. Dastotājs interesējās par apaļo kalnu aizmežu, teicu, ka tur ir kā esot apglabāts franču ģenerālis, kura kapavietu aizbēra ar cepurēm. Dastotājs gluži kā bērns noticeja. Pateicu, ka āžēju viņu. Labs stāstnieks var vilku no meža izmelot," smeļ Konradijš.

Savulaik daļa eksponātu bija izvietoti mājā. Tagad tur tiek ienesti tikai tie priekšmeti, kuriem ziemas sals varētu nodarīt kaitējumu. Eksponāti izkārtoti vairākās saimniecības ēkās, klēti un atjaunotajā ve-

VĒSTURES CIENĪTĀJIEM VĒRTS PIESTĀT NERETĒ. Apskatei izlikti senlaiku darbarīki, saimniecības lietas, apģērbs un daudzas citas agrāko laiku liecības.

cajā kūtī, un tās otrajā stāvā. Vienā no saimniecības ēkām izkārtota bagātīga senlietu privātkolekcija, kur ir gan izglītības vēstures liecības, gan ļoti interesanti mājsaimniecības priekšmeti, kas raksturo saimniecības attīstību vēstures gaitā. Vieniem tā ir iespēja pakavēties atmiņās par agrākiem laikiem, citiem — iepazīt vēsturi no jauna skatpunkta.

Tā ir liela laime, darīt to, kas sagādā prieku

Gleznainā vietā, Dienvidsusējas krasā, ir keramiķes Zandas Rageles darbnīca. Keramiķe strādā tikai ar rokām — bez tehniskiem palīgīdzekļiem tiek gatavoti māla podi, trauki, vāzes un dažādi suvenīri, cenšoties ievērot sēļu keramikas tradīcijas.

Zanda Neretā ir ieprecējusies, viņas dzimtā puse ir Ērberģe. Kā pati smeļ, nekur tālu nav tikusi, tai pašā Sēlijā vien dzīvo. Pēc izglītības Zanda ir šuveja. Savulaik viņas redzeslokā kā vaļasprieks parādījās keramika. Māla veidošanas pamatus viņa apguva pašmācībā, konsultējoties ar pieredzējušām keramiķēm, privāti mācījusies pie profesionālas keramiķes Zigrīdas Tauriņas Bergos. "Tolaik, pirms aptuveni 20 gadiem, nebija tik daudz informācijas kā tagad, vai mācību kursu, kādi ir mūsdienās. Ģimēnē auga četri mazi bērni, nemaz grībēdama nevarētu nopietni tai lietai piekerties. Kad jaunākā meita sāka iet bērnudārzā, hobbjs pārvērtās darbā. Citreiz tūristi vaicā, ar ko es ikdienā nodarbojos. Laikam uzskata, ka keramika ir tikai hobbjs,

ROKU DARBS vasaras noskaņās.

kaut kas paralēls ikdienai, bet es neko citu vairs nedaru," stāsta Zanda. Tūristu ērtībai ir uzcelta lapa. Daudzi izmanto iespēju pašiem uztaisīt kādu māla trauku. "Šovasar pie manis viesojās grupa no Stalbes. Cilvēki ap 70 gadiem, kādreizējie kursabiedri, kas izlemuši satikties radošā gaisotnē. Pie

MĀLU PĀRŅEMTĀ. Keramiķe Zanda Ragele savā darbnīcā.

manis viesojusies daudz un dažādi cilvēki, tostarp arī zināmas personības. Viens no tiem ir ārsts, profesors Anatolijs Daniļšs. Tūrisma sezona beidzas līdz ar Ziemassvētkiem, tad līdz martam ir miera režīms, kad atkal mostas tūristu interese," stāsta neretiēte.

Zanda no citiem keramiķiem

atšķiras ar to, ka visi darbi top tikai ar rokām. Virpa ir, bet tā īsti netiek lietota. Atšķirībā no virpotājiem traukiem, viss, kas top ar rokām, aizņem vairāk laika. Zanda paņem rokā kādu podiņu un stāsta, ka tas tapis no vairākām loksņēm, kuru izlīdzināšana prasa daudz laika. "Virpotiem dar-

biem nevar pateikt, kurš ir tos taisījis. Veidojot ar rokām, parādās tikai man raksturīgas rok-raksts," stāsta Zanda. Neretiēte ir dabas bērns, viņai patīk viss dabīgais, kas nolasāms arī māla traukos. Keramiķei patīk traukos iespīst pļavas ziedus un saglabāt vasaras atmiņas ar krāsainu taurēņu attēliem. "Tā ir liela laime, darīt to, kas sagādā prieku. Nav bijusi neviena diena, kad es negribētu ķerties pie māla. Tas mani pilnībā ir pārņēmis savā varā. Nespeju iedomāties, ka es varētu darīt ko citu, man nav tādas vēlēšanās. Tūristi, kam saskāras ar mālu ir neierasta nodarbe, teic, ka tas ir ļoti nomierinošs process. Tā ir liela vērtība, pēc dažu stundu darba rokās turēt paša darinātu trauku," stāsta keramiķe. Decembrī darbnīcas plaukti kļūst tukšāki. Daļa trauku aizvesti uz Ērberģi un Klintaini, kur izlikti izstādē un kur tos var iegādāties. Telpas vienā stūrī ir plaukts ar Zandas meitas veidotajiem māla izstrādājumiem.

Tabita ir jaunākā ģimenes atvase un vienīgā no četriem bērniem, kas manjosi mātes mīlestību pret keramiku.

Projekts "Sēlijas kopienu stāsti" tiek īstenots ar Valsts kultūrkapitāla fonda mērķprogrammas "Latviešu vēsturisko zemju attīstības programma" projektu konkursā "Sēlijas kultūras programma" finansiālu atbalstu.

8. un 9. lappusi sagatavoja Ginta Grincēviča